Téma 1

ZÁKLADNÍ POJMY
z oblasti vzniku
pracovněprávních vztahů

1.1 Legislativní úprava

- Vztahy mezi zaměstnanci a zaměstnavateli upravuje zejména **zákon č. 262/2006 Sb., zákoník práce** a jeho prováděcí předpisy.
- Je účinný od 1. ledna 2007 a byl jím zrušen do té doby platný zákon č. 65/1965 Sb. a dalších více než šedesát zákonů a různých prováděcích předpisů.

1.2 „Nový“ zákoník práce

- Umožňuje aplikaci občanského zákoníku v pracovněprávních vztazích.
- Zásada „Co není zakázáno, je dovoleno“.
- Upravuje také přímo mzdy a další formy odměňování a cestovní náhrady.

1.3 Závislá práce

- je vykonávána ve vztahu nadřízenosti zaměstnavatele a podřízenosti zaměstnance, jde výlučně o osobní výkon práce pro zaměstnavatele, podle jeho pokynů, za mzdu, plat nebo jinou odměnu za práci. Je ***vymezena nově v § 2*** zákoníku práce.

1.4 Zaměstnanec

Zaměstnanec („pracovník“)

- fyzická osoba způsobilá mít v pracovněprávních vztazích práva a povinnosti,
- od 15 let, po skončení základní školní docházky (1 výjimka).

1.5 Zaměstnavatel

Zaměstnavatel („organizace“)

– právnická nebo fyzická osoba (OSVČ i občan), která zaměstnává fyzickou osobu.

1.6 Pracovněprávní vztahy

- Pracovněprávní vztah vznikne jako:
  - **pracovní poměr** (pracovní smlouvou, jmenováním (dříve i volba)
  - **dohoda**: o provedení práce,
    o pracovní činnosti.

1.6.1 Pracovní smlouva

Pracovní smlouva – písemná forma, datum podpisu, **3 náležitosti**:

- **druh** práce,
- **místo** výkonu práce,
- **den** nástupu do práce.

Další ujednání: doba neurčitá a určitá, zkušební doba, pracovní doba, konkurenční doložka.

1.6.2 Příklad pracovní smlouvy

Pracovní smlouva

- ZaměstnavatelXYZ, s, r. o., Mlýnská 199, 602 00 Brno, IČ 20202020,zastoupený jednatelem Ing. Petrem Nováčkema a zaměstnanec pan Jaroslav Novák, narozen 22.12.1954 v Brně, rodné číslo 541222/1111, občanský průkaz číslo VS 9999999, bydliště Husova 1111, 665 01 Židlochovice uzavírají tuto pracovní smlouvu:
- Pracovní poměr je sjednán od 1. dubna 2009.
- Pracovní zařazení je technik.
- Místo výkonu práce: stavby na území České republiky.
- Pracovní poměr se sjednává na dobu neurčitou se zkušební dobou na období 3 měsíce.
- Před uzavřením pracovní smlouvy firma seznámila zaměstnance s právy a povinnostmi vyplývajícími z uzavření pracovní smlouvy, s pracovními a mzdovými podmínkami, za nichž má práci konat. Výši mzdy, způsob stanovení prémií a odměn, údaje o termínu splatnosti a formě vyplácení mzdy určuje mzdový výměr, který je samostatnou přílohou pracovní
- Zaměstnanec při nástupu do práce je zaměstnanec řádně seznámen s pracovními povinnostmi, s předpisy k zajištění bezpečnosti a ochrany zdraví při práci a s protipožárními předpisy, které musí při své práci dodržovat.
- bude podle pokynů nadřízeného pracovníka konat osobně, svědomitě a řádně práce, které mu budou přiděleny podle pracovní smlouvy.
- Zaměstnanec bude zachovávat na veřejnosti mlčenlivost o zaměstnavatelových záležitostech a chránit jeho utajované skutečnosti.
- Sjednaný obsah této smlouvy lze měnit, dohodnou-li se obě strany, změna musí být provedena písemně.
- Zaměstnanec souhlasí s vysláním na pracovní cesty k plnění pracovních úkolů.
- Ostatní práva a povinnosti vyplývající z této pracovní smlouvy se řídí ustanoveními zákoníku práce a dalšími předpisy upravujícími pracovní vztahy.
- V Brně dne 3. dubna 2009-------------------------------------
  --podpis zaměstnance
  razítko a podpis
  zaměstnavatelePříloha: mzdový výměr

1.6.3 Informace o právech zaměstnance

Individuální informace o právech a povinnostech zaměstnance:

konkretizace druhu a místa výkonu práce, délka dovolené,

výpovědní doba, týdenní pracovní doba a její rozvržení,

údaje o mzdě a výplatním termínu.

1.6.4 Odlišnost dohod

Pracovní poměry – nyní tzv. obecný pracovní poměr (dřívější hlavní, vedlejší, souběžné se neřeší).

Dohody o pracích konaných mimo pracovní poměr – zaměstnavatel není povinnen rozvrhnout pracovní dobu (jinak také menší rozsah, odchylky v rozvržení pracovní činnosti, případně i řízení práce:

- dohoda ***o*** pracovní ***činnosti***,
- dohoda ***o provedení*** práce

1.6.5 Příklad dohody o pracovní činnosti

Dohoda o pracovní činnosti

Zaměstnavatel …… ……*(označení, sídlo, IČ),*
zastoupený …….. a
zaměstnanec …….. …… (*jméno a příjmení),* narozen dne ……
číslo OP …….. , trvale bytem v …….
(dále jen zaměstnavatel a zaměstnanec)
uzavírají tuto dohodu o pracovní činnosti:

1. Na základě této dohody bude zaměstnanec vykonávat pro zaměstnavatele tyto práce:
…… ……*(uveďte konkrétní druh práce).*
2. Za vykonanou práci poskytne zaměstnavatel zaměstnanci odměnu ve výši …… *(určete konkrétní částku za hodinu, kus nebo způsob jejího stanovení).* Odměna bude spatná měsíčně v pravidelných výplatních termínech u zaměstnavatele.
3. Zaměstnavatel a zaměstnanec se dohodli, že zaměstnavatel může vyslat zaměstnance na dobu nezbytné potřeby na pracovní cestu a poskytne mu v těchto případech náhrady výdajů podle zákoníku práce.
4. Tato dohoda o pracovní činnosti se uzavírána dobu od…….. do…….. *(*může být i na *dobu neurčitou)*
5. Zaměstnavatel seznámil zaměstnance s předpisy vztahujícími se k vykonávané práci a ostatními předpisy k zajištění bezpečnosti a ochrany zdraví při práci.
6. Zaměstnanec a zaměstnavatel se dohodli na těchto dalších podmínkách:
……
7. Tato dohoda je sepsána ve dvou vyhotoveních, z nichž jedno převzal zaměstnavatel a jedno zaměstnanec.

V …….. dne …….
Zaměstnanec: …….. Zaměstnavatel: ……..

1.6.6 Příklad dohody o provedení práce

Dohoda o provedení práce

…….

(dále jen zaměstnavatel)

a pan /paní/

titul, hodnost ……místo narození (pouze cizinci)……..

trvale bytem PSČ

RČ státní občan číslo OP(Pas)

zaměstnán/a/ u

dále jen zaměstnanec

uzavírají podle § 74 a následujících ustanovení zákoníku práce tuto

dohodu o provedení práce

Zaměstnanec se zavazuje, že ve dnech od do

provede práci

v rozsahu hodin

Místo výkonu práce (vždy vyplnit u cizích státních příslušníků) …….

Práci provede osobně.

Vykonanou práci za zaměstnavatele převezme …….

Za řádně provedenou práci odpovídající sjednaným podmínkám vyplatí zaměstnavatel zaměstnanci odměnu ve výši Kč.

Odměna je splatná po dokončení a odevzdání práce.

Na základě této dohody seznámil zaměstnavatel zaměstnance s právními předpisy vztahujícími se k vykonávané práci a ostatními předpisy k zajištění bezpečnosti a ochrany zdraví při práci. Zaměstnavatel je povinen vytvořit pracovní podmínky zajišťující řádný a bezpečný výkon práce a poskytnout sjednanou odměnu. Zaměstnanec je povinen vykonávat sjednanou práci svědomitě, podle svých sil a schopností a dodržovat podmínky sjednané touto dohodou v souladu s předpisy vztahujícími se na její výkon, zejména s předpisy bezpečnosti a ochrany zdraví při práci a předpisy požární ochrany, zachovat mlčenlivost o skutečnostech důvěrné – služební povahy, o nichž se dozvěděl při výkonu práce, a to i po skončení práce. Zaměstnanec prohlašuje, že souhlasí využíváním osobních údajů pro plnění povinností, které mají souvislost s pracovně právním vztahem k zaměstnavateli.

Další ujednání:

Práva a povinnosti účastníků této dohody, která nejsou zvlášť ujednána, se řídí ustanoveními zákoníku práce.

Tato dohoda byla sepsána ve třech vyhotoveních, z nichž jedno převzal zaměstnanec a dvě zaměstnavatel.

V Brně dne: ……..

podpis zaměstnance

- vedoucí pracoviště ……
-

1.6.7 Osobní evidence a ochrana osobních dat

Osobní (personální) evidence = soubor informací, kterými potřebuje disponovat zaměstnavatel k plnění svých funkcí:

- příjmení, jméno, titul, datum a místo narození, rodinný stav, státní občanství, adresa trvalého pobytu, RČ
- doklady o předchozím pracovním poměru,
- údaje o kvalifikaci (a zdravotním stavu).

1.6.7

- záznamy o pobírání důchodu,
- evidence pracovní doby, mzdový list, ELDZ, prohlášení k dani z příjmu,
- jiné doklady – např. upozornění na porušení pracovní kázně, informace poskytnuté,
- doklady o změnách a skončení pracovního poměru.

1.6.8

Zákon č. 101/2000 Sb., o ochraně osobních údajů – ke zpracování většiny osobních údajů zaměstnavatelem není třeba zvláštní souhlas zaměstnance, s **výjimkou tzv. citlivých údajů** (národnost, etnikum, politické a náboženské postoje, členství v odborové organizaci, zdravotní stav).

1.7 Literatura

- Zákon č. 262/2006 Sb., zákoník práce ve znění pozdějších předpisů (hlavně § 1 až 39)
- Kolektiv autorů: *Abeceda mzdové účetní 2009.* 19. vyd., Olomouc, Nakladatelství ANAG, 2009.